

Asia: VN/463/2021

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta lastensuojelulain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden asiakasmitoitus 35 lasta/sosiaalityöntekijä vuoden 2022 alusta ja 30 lasta/sosiaalityöntekijä vuoden 2023 alusta. (13 b §). Mitä vaikutuksia näette ehdotuksella olevan?

-

2. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi lastensuojeluviranomaisen kansainvälisestä toimivallasta (17 §), lastensuojelun järjestämis- ja kustannusvastuusta kansainvälisissä tilanteissa (17 a §) sekä lastensuojelun tarpeen arvioinnista ulkomailla (17 b §). Selkiyttääkö sääntely rajat ylittäviä tilanteita?

-

3. Esityksessä ehdotetaan säädettävän lapsen sosiaalihuollon asian vireille tulosta ja lapsen palvelutarpeen arvioinnista (26 §). Onko ehdotettu sääntely selkeä?

-

4. Esityksessä ehdotetaan säädettävän tehostetusta avohuollon tukitoimesta (37 b §). Mikä on näkemyksenne sääntelyn selkeydestä suhteessa muihin lastensuojelun avohuollon palveluihin?

-

5. Onko esityksessä ehdotettu 49 a §:n 2 momentin c-kohdan päihdehoidon vieroitushoidon ja kuntoutuksen sekä sijaishuollon integroitua palvelu ja sitä koskeva päätöksenteko (49 b §) sääntelyltään selkeä ja toteutettavissa käytännössä?

-

6. Esityksessä ehdotetaan erityisen huolenpidon palvelun tuottamisen keskittämistä julkisen sektorin toimijoille (60 d §). Muutokseen esitetään pitkää siirtymäaika vuoteen 2026 asti. Mitä käytännön vaikutuksia näette ehdotuksilla olevan?

-

7. Esityksessä ehdotetaan vähimmäishenkilöstömitoituksia vaativan sijaishuollon ja erityisen huolenpidon palveluihin (59 a §). Mitoitukset porrastetaan vuosille 2022–2026, täysimääräisinä mitoitus tulisivat voimaan vuonna 2026. Mitä käytännön vaikutuksia näette ehdotuksella olevan?

-

8. Esityksessä ehdotetaan uutta säännöstä kiinnipitämisestä lapsen laitoksesta poistumisen estämiseksi (68 a §). Onko sääntely riittävän selkeä ja millaisia käytännön vaikutuksia näette ehdotuksella olevan?

-

9. Esityksessä ehdotetaan muutettavan luvatta laitoksesta poistuneen lapsen palauttamista koskevaa nykyistä säännöstä (69 a §) siten, että siinä säädetty kiinniottaminen mahdollistaa poliisille toimivallan lapsen kiinniottamiseksi virka-apuna. Poliisin virka-avun antamisesta säädetään tarkemmin uudessa 69 b §:ssä. Onko ehdotettujen 69 a § ja 69 b § sääntely riittävän selkeä ja millaisia käytännön vaikutuksia näette ehdotuksilla olevan?

-

10. Esitys sisältää muutoksia työryhmän ehdotuksiin päihdehoidon vieroitushoidon ja kuntoutuksen sekä erityisen huolenpidon jakson aikana tehtävistä rajoitustoimenpiteistä ja yhteydenpidon erityisestä rajoittamisesta (71 § ja 72 §). Millaisia vaikutuksia ehdotetuilla muutoksilla näette olevan lapsen päihdehoidon vieroitushoidon ja kuntoutuksen sekä erityisen huolenpidon jakson toteuttamiseen?

-

11. Vapaamuotoiset huomiot edellä mainittuihin säännöksiin:

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle lastensuojelulain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Sosiaali- ja terveysministeriö on varannut Kansaneläkelaitokselle (jäljempänä myös Kela) mahdollisuuden antaa lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle lastensuojelulain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (jäljempänä esitys). Esityksen pääasiallisena sisältönä on muun ohessa säätää lastensuojelun sosiaalityöntekijämitoituksesta, säätää tehostetusta avohuollon tukitoimesta sekä tarkentaa lastensuojelulaitoksen henkilökunnan ammatillisia osaamisvaatimuksia.

Kansaneläkelaitos esittää lausuntonaan ja huomioinaan esitysluonnoksesta seuraavaa:

Esitettyjen lakimuutosten vaikutus toimeentulotukeen on pieni ja aiheuttaa vain täsmennyksiä Kelan ohjeistukseen. Jälkihuollon saajien ryhmän laajentuminen vaikuttanee pitkällä aikavälillä toimeentuloasiakkaiden määrän pieneen vähenemiseen, koska osa jälkihuollon piirissä olevista henkilöistä tulee saamaan oman toimeentulonsa kuntoon jälkihuollon tuella. Jälkihuollon saajien ryhmän laajentuminen johtaa myös sen asiakasryhmän laajenemiseen, joiden ei edellytetä nostavan opintolainaa jälkihuollon aikana.

Esityksellä ei ole suoria vaikutuksia kuntoutusrahaetuksiin, mutta mikäli perhekuntoutus lisätään palveluna sosiaalihuoltolakiin tulee sen vaikutus selvittää myös kuntoutusrahoikeuden kannalta, koska lastensuojelulain mukaisen perhekuntoutuksen ajalta voi tulla oikeus myös kuntoutusrahaan. Lisäksi vakiintuneen käytännön mukaan kuntoutusrahaan oikeuttavaksi perhekuntoutukseksi on katsottu ainoastaan laitosmuotoisesti toteutettava perhekuntoutus. Tämänkaltainen perhekuntoutus eroaa selkeästi kotona toteutettavasta perhetyöstä. Asiakkaiden yhdenveraisuuden kannalta olisi ongelmallista, jos hyvin pitkälti samankaltaisen kotona toteutettavan palvelun aikana toiselle asiakkaalle muodostuisi oikeus kuntoutusrahaan ja toiselle ei. Edellä mainitun perusteella yhteys kuntoutusrahaan on tärkeä huomioida, jos palvelujen sisältöjä myöhemmin täsmennetään. Esityksessä on sivulla kahdeksan viitattu jo kumottuun kuntoutusrahalaikiin, joskin asia on esitysluonnoksessa on oikein ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutus- ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaisesti esitetty.

Esityksessä ehdotetaan lastensuojelulain 10 luvun 49 § 3 momenttiin lisättäväksi uusi säännös, jonka nojalla lapsen sijaishuolto voitaisiin poikkeuksellisesti järjestää myös sijaishuoltopaikan ulkopuolella hänen itsenäisen asumisensa harjoittelun mahdollistamiseksi ennen sijaishuollon päättymistä. Lakiin ehdotetaan myös lisättäväksi uusi 49 a § vaativasta sijaishuollosta, jonka tarkoituksena olisi säätää vaativan sijaishuollon sisällöstä, tarkoituksesta ja järjestämisestä. Näiden ehdotettujen uusien säännösten aiheuttama mahdollinen muutostarve sairausvakuutuslain 9 luvun 8 § 4 momenttiin ja 15 luvun 20. § momenttiin tulisi tarkistaa. Lisäksi edellä mainittuihin sairausvakuutuslain pykäliin tulisi tehdä terminologiset muutokset, joilla termi laitoshuolto muutetaan vastamaan esitysluonnoksen mukaista termiä laitoshuolto.

Antti Jussila

ma. etuusjohtaja

Mia Helle

Lakiyksikön päällikkö

Kuuskoski Antti
Kansaneläkelaitos